

Ավետիք Իսահակյան

Հայրենի հողը

Եղել է հնում, պերճ արևելքում
Մի քաջ գորավար՝ հայրենապաշտպան,
Առանց ընկճելու երկրի թշնամուն՝
Նըրա սուրը երբեք չի մտել պատյան:

Նըրա արձակած տեգը խոլական
Թշնամու հողում ցըցվել է ահեղ,
Նըրա սարսափը օրհասի նման
Թշնամու գլխին կախվել ամեն տեղ:

Եվ ժողովրդի քնարը ազնիվ
Փառաբանել է անունը նըրա,
Հաղթանակները փայլուն ու անթիվ՝
Սուրբ հայրենիքի ոստիսի վըրա:
Բայց թագավորը՝ նենգ ու փոքրոգի,
Նախանձում էր խիստ նրա հոշակին.
Վառ լույսերի մեջ նըրա մեծ փառքի
Զգում էր իրեն նվաստ ու չնչին:

Անհուն նախանձի կըքով տոչորուն՝
Մի օր խնջույքում արքայական տան,
Մի գորականի՝ անհայտ, անանուն,
Ժպտաց սիրալիր, դրվատեց նըրան:

Մյուս օրը շրքով այն գորականին
Սպարապետի սուր տվեց արքան,
Եվ հրամատար կարգեց բանակին,
Իսկ գորավարին՝ թիկնապահ նրան:
Եվ նա փոխարեն գորավարին մեծ՝
Տեղ տվեց նրան առնթեր գահի,
Հյուրերին բոլոր՝ զարմանք պատճառեց
Այնքան ապերախտ վարմունքն արքայի:

Ջայրացավ հոգին քաջ գորավարի,
Համհարզները իր սաստիկ զայրացան,
Առավ ընկերներն հին կռիվների,
Եվ հողն հայրենի թողին, հեռացան:

Գնացին նրա սուրի հետևից
ճակատագիրը սուրն է քաջերի,
Հողեր գրավեց բռնակալներից
Եվ դատավ իշխան տիրած հողերի:

Եվ երբ հրճվանքով լսեց թշնամին,
Թե անպարտելի գորավարը քաջ
Լքքել է անդարձ երկիրն հայրենի,
Եվ բաց են դռներն արշավի առաջ,

Մոռացան իսկույն և՛ փորձ, և՛ սարսափ,
Հնչեց շեփորը գոռ պատերազմի,
Հին թշնամու դեմ խոյացան շտապ՝
Լուծելու անմոռ վրեժն արյունի:

Սահմաններն անցան և խուժեցին խոր,
Հրրի մատնեցին գյուղեր ու ավան,
Սպարապետը փախավ գլխիկոր,

Չորք ու ժողովուրդ խուճապի ընկան:

Խուռն խոնվեց հրապարակներում
Ժողովուրդը ողջ, հեղեղանման.
Ուր է, գոչեցին, գորավարը մեր՝
Սուրբ հայրենիքի փրկիչ ու պաշտպան:

Նախարարներին ու թագավորին
Կարդացին բուռն, խիստ սպառնալիք,
Որ խնդրեն իրենց քաջ գորավարին,
Պատվով ու փառքով բերեն հայրենիք:

Եվ ավագանին նստեց խորհրդի,
Երեք փորձաշատ ծերեր ընտրեցին,
Որ թագավորի և ծերակույտի
Խնդիրքը տանեն քաջ գորավարին:

Պատվիրակները հասան հոգնաբեկ,
Իշխանի առաջ կանգնեցին ոտի,
Ողջույններ տվին գորավարին սեզ
Եվ աղերսները մեծ ծերակույտի:
Ջրույց էր անում գորավարը մեծ
Ընկերների հետ իր հավատարիմ,
Եվ պատմում էին հին արկածներից,
Հիշում մարտերը՝ վարած միասին:

Տարածեց ձեռքը իշխանը փութով,
Լռեց դահլիճը պերճ ապարանքի.
Պատվիրակները պատմեցին վշտով
Թշվառ վիճակը մայր հայրենիքի:

Լսում էր տխուր պատգամը նրանց,
Վարանմունքի մեջ վշտակոծ հոգին,

Վաղենի քենը բռնկվեց հանկարծ
Եվ ձեռքը ժխտող տարածեց ուժգին:

Ոսխան օրեցօր մխրճվում է խոր,
Ուր ոտք է դնում՝ ավեր ու ավար,
Եվ ժողովուրդը վհատ ու մոլոր
Հնար է փնտրում, չի գտնում հնար:

Մայրենի տաղով, հայրենի հողով
Կերթանք նրա մոտ մեր գուսանն ու ես,
Ձայնում է ուժով մի ծեր շինական,
Կրեթենք նրան, նա չի լքի մեզ:

Եվ ժողովուրդը ուղի է դնում
Իր հին գուսանին և ծեր գեղջուկին.
-Ողջույններ տարեք, մեր սերը անհուն,
Նա չի մոռանա իր ժողովրդին:

Գնացին նրանք, սահմանը չանցած՝
Շինականն արտից առավ մի բուռ հող,
Լցրեց քսակը, և արագընթաց՝
Հասան իշխանի ապարանքը ճոխ:
Երեկո էր ուշ. կանթեղները լուռ
Նշույլում էին պերճ ձեղուններից,
Չորավարը հին՝ նստել էր տխուր,
Ընկերների հետ՝ մոռյլ,
Թախծալից:

Տավիղն հինավուրց հանելով ուսից՝
Գուսանը կանգնեց դահլիճում մարմար,
Չարկեց լարերին թափով, խանդալից,
Եվ լեզու առավ տավիղն ոսկելար:

Հին հայրենիքի մեղեդիներն հին
Մեղմ կարկաչեցին առվակների պես.
Գուսանը վառման՝ երգեց սրտագին
ճերմակ լեռների կատարները վես:

Արծրվի կանչը՝ ժայռի գագաթին,
Ծրփուն արտերի գնրուխտը պայծառ,
Վիթերի վագրը՝ կիրճերում մթին,
Հոտերը բարի՝ դաշտերում դալար:

Երգեց ձիերի խրխինջը խրոխտ
Հայրենի փոշոտ ճանապարհներում,
Խաղողը ոսկի, հնձանները հորդ,
Եվ խրճիթների ծուխը ոլորում:

Երգեց սիրագեղ վարդ-աղջիկներին,
Որոնք կարոտով կանչում են նրան,
Երգում են նրա փառքը սխրագին,
Որ շողշողում է արևի նման:

Մոայլ ճակատը դողդոջուն ձեռքին
Եվ աչքերը գոց՝ երագով տարված,
Լսում էր քաջը գուսանի երգին,
Լսում էր՝ սրտին ականջը դրրած:

Ինչպե՛ս մայրենի խոսքերով անուշ
Կանչում են նրան, կանչում կարոտած.
Եվ վաղուց մեռած մոր ձայնը քնքուշ
Անհուն քաղցրությամբ լսում է հանկարծ:

Եվ թաց աչքերը սրբում է ափով.
Սակայն ծերունին քայլերով ամուր
Մոտեցավ, դրեց քսակը հողով

Իշխանի առաջ և կանգնեց անդորր:

Իշխանը սուգված նայում է անթարթ,
Անհագ հայացքով նայում է հողին,
Հողը խոսում է նրա սրտի հետ,
Եվ սիրտը նրա խոսում է հողին:

Հայրենի հողը քաշում է իրան,
Ինչքա՛ն ուժով է, ի՛նչ անպարտելի.
Եվ ինչպե՛ս քաղցրը հուշում է նրան
Վառ մանկությունը՝ երագներով լի:

Այդ հողն է նրան ծընել ու սընել,
Իր մայրն ու հայրը այդ հողն են դառել,
Եվ հայրենիքն է, ժողովուրդն անմեռ,
Եվ նախնիքները, որ հող են դառել:

Լսում է խորին այդ անհուն ձայնին,
Մայր ժողովրդի կոչին դարավոր,
Օ՛, ինչքա՛ն ուժով քաշում է նրան
Հայրենի հողի խորհուրդը հրգոր:

Եվ կարկառում է ձեռները դողդոջ,
Քսակը փոքրիկ վերցնում երկյուղած,
Չգում է այնպես՝ թե աշխարհի ողջ
Գանձերը ունի ափի մեջ բռնած:

Աչքերը լցված սրտի արցունքով՝
Խոնարհում է հեզ գլուխն արքենի,
Եվ երեք անգամ անհուն կարոտով
Համբուրում է նա հողը հայրենի:

Եվ ապա ընդոստ կանգնում է ոտի,

Հեծնում հրրաբաշ նժույգը ոազմի,
Ընկերների հետ փառքի և վշտի
Սլանում է սուրբ հողը հայրենի: